

Pancras van der Vlist; Geveltekens Leiden.

Noot 1, pagina 63;

Op de hoek van de [Breestraat en de Diefsteeg] zien we hoog in de zijgevel de gevelsteen van het oorspronkelijke, in 1957 afgebroken, pand Breestraat 79.

Toen hij in 1652 deze gevelsteen met een gekroonde hoed in zijn typisch Hollandse trapgevel liet plaatsen, liet de hoedenmaker hiermee een voor die tijd zeer modieuze en dure hoed zien, met hoge hoedenkroon en hoedenband. Deze hoeden waren vaak van bevervilt gemaakt en werden "castoors" genoemd. De gevelsteen werd aangeduid als de "Zwarte Hoed" of "Blauwe Hoed", maar ook als de "Oranjehoed", vanwege de oranje/ gelige band met kwasten om de hoedenkroon.

Na het overlijden van Stadhouders Willem II gaat in 1650 het eerste stadhouderloze tijdperk in. Mogelijk drukten de bewoners door dit bekende teken hun oranjesympathie uit. Het kroontje boven de hoed heeft hier niets mee te maken. Het gaf aan dat men hier superieure waar kon krijgen of dat er in de omgeving al een andere "Zwarte Hoed" zat. Door de keuze van een andere kleur of de plaatsing van een kroontje onderscheidde men zich. Men spreekt dan van een concurrerende gevelsteen.

Noot 2;

Aanvullende informatie van Pancras v.d. Vlist, overhandigd aan Philip Everts op 21 oktober 2012, over de Oranjehoed:

Gevelsteen Oranje Hoed

In de zijgevel van het in **1957- 58 gebouwde kantoor van de ABN.**

Oorspronkelijk in de voorgevel van een **gebouw uit 1652, met Hollandse trapgevel en dekstukken van zandsteen** aan de Breestraat en **twee cartouches Anno 1652.**

Deze zijn verloren gegaan bij de **afbraak in 1957.**

Gekroonde hoed (Oranjehoed)

De hoed werd getoond bij hoedenmakers, hoedenstoffeerders en couturiers (dan afgebeeld met een pluim).

Aanvankelijk werd er een echte hoed aan een stok buiten gehangen als blijk van weersbestendigheid.

De hoed is ook het attribuut van de reiziger, hij werd uitgehangen door herbergiers en logementhouders ten teken dat er nog kamers beschikbaar waren.

Dit gebruik werd door Romeinse herbergiers geïntroduceerd.

De mannen droegen vaak een bolhoed, deze hoed was erg hoog. Hoeden waren erg duur vanwege de hoedenbanden. Arme mensen konden een bolhoed niet kopen. Op de hoed waren ook wel eens veren genaaid. Steeds vaker maakten de mensen valse haarlokken aan de hoed vast; zo begon een hoed steeds meer op een pruik te lijken (de pruikentijd).

Hoed is in feite ten tijde van de steen al een beetje verouderd en lijkt meer op 2e helft 17^e eeuw. Daar Lodewijk XIV zijn eigen golvende haar verloor, schafte hij een pruik aan. Al gauw werd het mode een grote pruik van golvend haar te dragen, van voren hoog opgekamd. In de golven van deze pruiken zien we weer de Baroklijn: hol tegen bol.

Voor de mannenkleding is sterk veranderd, en wordt bepaald door de zwierige officierskleding zoals die bv. aan het Franse hof door de officieren of cavaliers werd gedragen.

Begin 17^e eeuw was het dragen van een breedgerande vilten hoed in de mode.

Het vilt werd vervaardigd van beverdons, geïmporteerd uit Rusland en later uit Noord-Amerika.

De rand van de mannenhoed werd nu aan drie kanten opgeslagen, zodat de driesteek ontstond, die met een punt naar voren werd gedragen.

Rijke Hollandse burgers kleden zich volgens de mode die afkomstig is van het Franse en het Engelse hof. De heer draagt het Rhingrave-kostuum, waarschijnlijk genoemd naar de Rijngraaf van de Pfalz

(een zoon van de Winterkoning?) die het pak geïntroduceerd zou hebben aan het Franse hof. Het kostuum lijkt nonchalant door de soepele stoffen en een overdaad aan linten, strikken, pluimen en kant. Ook de kleding van de vrouw is gemaakt van soepele, lichte stoffen, zoals satijn en dunne zijde. Haar kleding is wat gewaagder en eleganter dan in de vorige periodes. Zij heeft bijna blote schouders en de mouwen zijn een stuk korter dan in de vorige periodes.

Gekroonde hoed (oranjehoed): Na het overlijden van Stadhouder Willem II gaat in 1650 het eerste stadhouderloze tijdperk in. Mogelijk wilden de bewoners hun oranjesympathie uitdrukken.